

ČEŠTÍ VOJÁCI A OPERACE NA UDRŽENÍ MÍRU OSN

CZECH SOLDIERS AND UN PEACEKEEPING OPERATIONS

Oldřich BUREŠ, Lenka DUŠKOVÁ*

Abstrakt

Článek poskytuje analýzu účasti českých vojáků v operacích OSN na udržení míru. Po stručném vysvětlení termínů a podoby praktické realizace operací OSN na udržení míru se autoři zabývají strategickými, právními a finančními aspekty působení českých jednotek v misích OSN. V úvahu se také bere výcvik a odborná příprava, po které následuje kritická analýza hmotných i nehmotných přínosů, které přináší účast českých vojáků české armádě a České republice. Část textu se věnuje přehledu klíčových slabých stránek a problémů souvisejících s účastí českých vojáků v zahraničních multilaterálních misích. Autory překvapilo zjištění, že doposud byl proveden pouze minimální systematický výzkum analyzující působení Armády ČR v operacích OSN na udržení míru. Článek je tedy považován také za výzvu k dalšímu výzkumu a analýze této významné problematiky.

Abstract

The article offers an analysis of the participation of Czech soldiers in the United Nations (UN) peacekeeping operations. After a brief introduction concerning the terminology and practice of UN peacekeeping, the authors examine the strategic, legal and financial aspects of Czech army contributions to UN peacekeeping missions. Training and preparation procedures are also reviewed, followed by a critical analysis of both the tangible and intangible benefits that the participation of Czech soldiers brings to the Czech army and the Czech Republic. One section of the article is devoted to a review of the key weaknesses and problems related to the participation of Czech soldiers in multilateral missions abroad. The authors were surprised to find out that little systematic research has been hitherto conducted when it comes to the analysis of the Czech army contributions to UN peacekeeping operations. This article is therefore also intended as a call for further research and analysis of this important subject matter.

Keywords

Czech Army, The Czech Republic, Peacekeeping, United Nations.

Klíčová slova

Armáda České republiky, Česká republika, Operace na udržení míru, Organizace spojených národů.

***

ÚVOD

Cílem tohoto článku je zmapování účasti českých vojáků na operacích k udržení míru Organizace spojených národů. Od vzniku České republiky (ČR) v roce 1993 se čeští vojáci přímo podíleli na více než desítce OUM OSN. ČR na všechny tyto mise poskytla pouze omezený počet vojáků. Tato skutečnost souvisí zejména s omezenými možnostmi malé země nacházející se navíc v procesu ekonomické a politické transformace. Byť omezená, účast vojáků Armády ČR (AČR) v zahraničních misích však pro český stát představuje značné materiální a finanční závazky, o možných ztrátách na životech raději ani nemluvě. Problematika působení českých vojáků v OUM OSN je proto závažným tématem, které si zasluhuje systematické studium, výzkum a hodnocení. Je proto poněkud paradoxní, že se v ČR studiu této problematiky zatím nikdo systematicky nevěnuje

---

* E-mail: obures@alumni.nd.edu, lenka.dusk@centrum.cz

– při našem primárním výzkumu jsme alespoň nenalezli žádné veřejně přístupné dokumenty komplexně zpracovávající problematiku fungování jednotlivých misí OSN s českou účastí, a to ani těch, které byly již dávno ukončeny.

Tento článek vychází z mnoha různých útržkovitých informací, které se nám podařilo objevit v denním tisku, na internetu, v odborných armádních časopisech a na webových stránkách AČR. Jsme si ale vědomi, že tyto zdroje nejsou dostatečné pro komplexní hodnocení působení českých vojáků v zahraničních operacích na udržení míru. Omezili jsme se proto zejména na zkoumání organizační, technické a funkční stránky české účasti v rámci těchto misí. I v těchto oblastech jsme se však potýkali s někdy až zarážejícím nedostatkem veřejně přístupných informací týkajících se například financování materiálního zabezpečení našich vojáků v operacích na udržení míru či po jejich návratu z mise do ČR, a to zejména co se týče jejich znovuzačleňování do „normálního“ života. Poměrně dobře je naopak zpracován přípravný proces předcházející vysílání českých vojáků (jejich výcvik, odborná příprava atd.). Domníváme se, že tak závažné téma, jakým fungování českých jednotek v zahraničních operacích na udržení míru bezesporu je, si zasluhuje více pozornosti, než se mu doposud dostalo. Tento náš příspěvek, zejména část týkající se hodnocení působení českých vojáků v zahraničních operacích na udržení míru, je tedy třeba chápat spíše jako podnět k dalšímu bádání a diskuzi.

Struktura článku je následující. Nejprve stručně nastiňujeme vybrané aspekty praktické realizace OUM OSN, zejména poskytování vojáků ze strany členských států. V druhé a třetí části nabízíme přehled působení československých a českých jednotek v OUM OSN. V následujících dvou částech analyzujeme právní a finanční rámec pro působení českých vojáků v misích OSN. V páté části se pak zaměřujeme na výcvik a odbornou přípravu českých vojáků vyjíždějících na mise OSN. V části šesté nabízíme hodnocení působení českých vojáků v OUM OSN, a to z pohledu jejich přínosu pro Českou republiku. V sedmé části rozebíráme zahraniční hodnocení působení českých vojáků v mezinárodních misích a v závěru článku vyzýváme k dalšímu a hlubšímu zkoumání všech aspektů působení českých Modrých přileb.

OPERACE NA UDRŽENÍ MÍRU OSN: DEFINIČNÍ VYMEZENÍ A PRAKTICKÁ REALIZACE

V odborném žargonu jsou operace na udržení míru OSN nazývány operacemi „šest a půl“¹, což znamená, že jsou jakýmsi mezistupněm mezi *Akcemi při ohrožení míru* definovanými v kapitole VII Charty OSN a *Akcemi k pokojnému řešení sporů* definovanými v kapitole VI téhož dokumentu. Funkční rámec ani pravidla pro vysílání OUM OSN sice nebyly nikdy oficiálně na půdě OSN kodifikovány, nicméně již v padesátých letech minulého století byly na základě zkušeností s tehdy probíhajícími misemi stanoveny nepsané zásady pro vysílání a fungování misí OSN, které obecně platí až dodnes. Stručně je lze shrnout do sedmi základních bodů. Mírové operace OSN:

- 1) Fungují pod velením a kontrolou generálního tajemníka OSN;
- 2) Reprezentují spíše morální autoritu než sílu zbraní;
- 3) Reflektují univerzalitu Spojených národů ve svém složení;
- 4) Jsou vysílány se souhlasem stran zainteresovaných v konfliktu;
- 5) Jsou neutrální a fungují bez předsudků vůči právům a aspiracím jakékoli strany konfliktu;
- 6) Nepoužívají ani nehrozí použitím síly kromě případů nutné sebeobrany;
- 7) Riskují co nejméně a snaží se o minimální ztráty.²

Zatímco ve většině periferních mezistátních konfliktů v kontextu studené války tyto zásady do jisté míry umožňovaly jednotkám pod vlajkou OSN úspěšně plnit omezené mandáty OUM (většinou šlo pouze o monitoring hraniční zóny mezi znesvářenými stranami – tzv. *klasický*

peacekeeping),³ pro řešení stále komplexnějších, převážně vnitrostátních konfliktů postbipolárního světa se ukázaly být poněkud neadekvátní. Jak ukazuje tabulka č. 1, od tzv. operací na udržení míru druhé generace (*second-generation peacekeeping*)⁴ se dnes totiž často očekává mnohem více než fyzická interpozice Modrých přileb⁵ mezi znesvářené strany konfliktu. OUM OSN druhé generace lze proto stručně charakterizovat jako multilaterální, multidimenzionální a multinárodní (multikulturní) operace, které zajišťují množství rozmanitých vojenských, humanitárních, ale i politických úkolů.

Tabulka 1: Funkce operací na udržení míru OSN od konce studené války

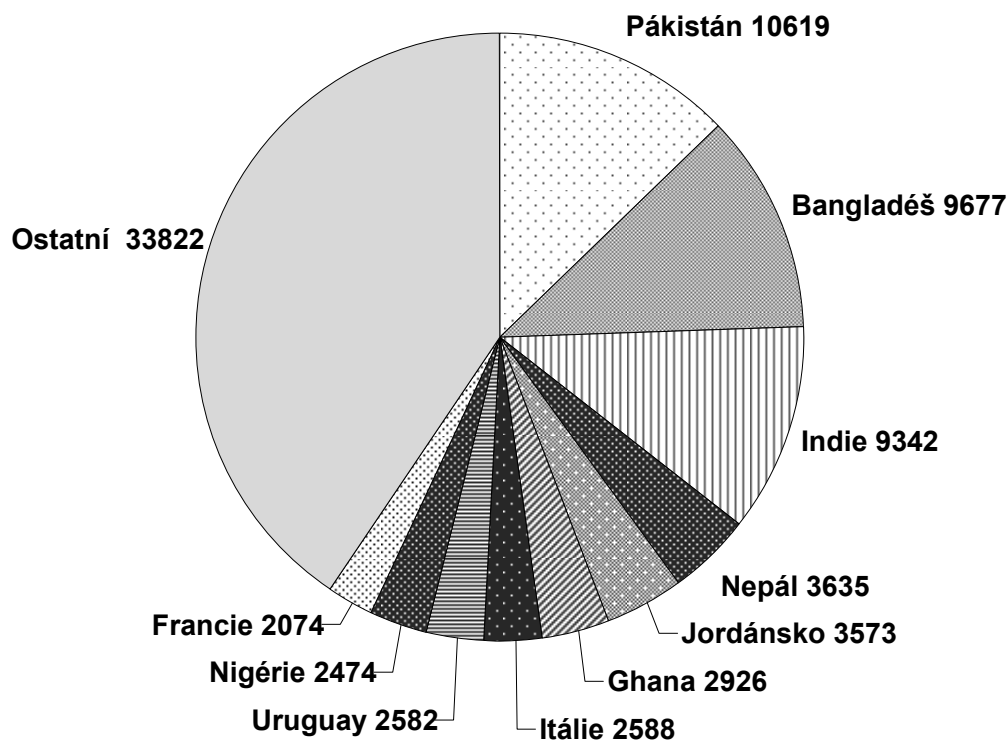
Vojenské	Politické	Humanitární
Monitoring dohod o příměří	Udržování pořádku a dodržování zákonů	Ochrana humanitárních konvojů
Monitoring nárazníkových zón	Pomoc při obnově funkční vlády	Ochrana humanitárních pracovníků
Odzbrojení nepřátelených frakcí	Pomoc s udržením nezávislosti	Zajištění humanitární pomoci
Kontrola rozmístění místních sil	Vyjednávání s vládnoucími entitami	Zřízení, podpora a ochrana místních bezpečných zón
Prevence infiltrace	Administrace voleb	Pomoc při repatriaci uprchlíků
Prevence občanské války	Vykonávání dočasné místní správy	Monitoring uprchlíků
Dohled nad dodržováním bezpečnostních dohod	Zajištění bezpečnosti nutné pro pomoc s revitalizací místní ekonomiky	Logistická podpora humanitárních projektů včetně dopravy a zdravotního zabezpečení
Dozor nad regionálním rozdělením	Management a arbitráž lokálních sporů	Dohled nad dodržováním dohod o ochraně lidských práv
Odstraňování min	Tzv. „ <i>confidence-building</i> “ opatření	
Výcvik a reorganizace vojenských jednotek	Výcvik místní policie	

Zdroj: *Vlastní výzkum a Encyclopedia of Encyclopedia of Violence, Peace and Conflict (Kurz, 1999).*

Pro pochopení významu a důležitosti českých příspěvků do OUM OSN je rovněž třeba alespoň krátce vysvětlit, jak probíhá realizace těchto misí v praxi. Poté, co Rada bezpečnosti identifikuje hrozbu mezinárodnímu míru a bezpečnosti a rozhodne o vyslání mise na udržení míru, je na generálním tajemníkovi OSN, aby zajistil materiální, finanční a lidské zdroje pro realizaci této nové mise. Vzhledem k tomu, že i přes ustanovení článku 43 Charty OSN nikdy neměla a stále nemá k dispozici žádné vlastní vojenské síly, a s ohledem na to, že souběžně v jednom kalendářním roce probíhá vždy nejméně deset dalších OUM, je generální tajemník nucen získat od členských států OSN příslib k vyslání dostatečného počtu vojáků k realizaci nové mise, přičemž poskytnutí

vojáků je ze strany členských států zcela dobrovolné. Tato jednání jsou proto často poměrně zdlouhavá a komplikovaná, což ve svém důsledku mnohdy vede k tomu, že jsou mise OSN rozmístřovány se značným zpožděním.⁶ Až donedávna navíc mezi desítkou největších přispěvatelů nefiguroval ani jeden členský stát EU či NATO. Teprve počátkem roku 2007 se na sedmé místo dostala Francie a na místo desáté Itálie. Na prvních místech naopak již několik let figurují rozvojové země jako Bangladéš, Indie, Pákistán či Nigérie, jejichž jednotky však často nejsou optimálně vybaveny a vycvičeny pro potřeby postkonfliktního peacekeepingu. Česká republika měla k 30. květnu 2007 v misích OSN 38 vojáků a v žebříčku přispěvatelů se tak umístila na 81. místě ze 117. Pro srovnání je vhodné uvést, že Slovensko ke stejnému datu vyslalo do OUM OSN 297 vojáků (43. místo), Rakousko 419 (37. místo), USA 314 (42. místo), Velká Británie 380 (38. místo), Rusko 293 (44. místo), Čína 1828 (12. místo).

Graf 1: „Top 10“ přispěvatelů do misí na udržení míru OSN (květen 2007)

Zdroj: Graf vypracován autorem s využitím údajů z informační publikace *Ranking of Military and Police Contributions to UN Operations*, UN DPKO 2007.

Díky *ad hoc* systému realizace jednotlivých misí OSN se generální tajemník OSN musí často doslova doprošovat, aby členské státy poskytly své vojenské jednotky do nově vznikajících misí, popřípadě aby své jednotky neodvolaly z misí již probíhajících. Tento způsob realizace misí není ideální a bývalý generální tajemník OSN jej trefně přirovnal k špatně fungujícímu sboru dobrovolných hasičů: „Pokaždé, když dojde k požáru, musíme nejprve najít stříkačky a peníze na jejich provoz a pak teprve můžeme začít hasit.“⁷ Příspěvky České republiky sice samy o sobě nemohou zajistit, aby OSN mohla zasáhnout včas a všude tam, kde je jejího zásahu potřeba, nicméně každý český voják alespoň částečně přispívá k naplnění základního cíle OSN „uchránit budoucí pokolení metly válek“.

ČESKOSLOVENŠTÍ VOJÁCI V OPERACÍCH NA UDRŽENÍ MÍRU OSN

Československo⁸ dlouhou dobu nepatřilo mezi tradiční poskytovatele vojáků do OUM OSN.⁹ Vůbec první a na dlouhou dobu jedinou misí, na které se českoslovenští vojáci podíleli, byla účast v Dozorčí komisi neutrálních států (DKNS) na Korejském poloostrově v letech 1953–1993.¹⁰ Svou účastí jednak přispívali k naplnění cíle této mise – tedy dohlížet na dodržování dohody o příměří na 38. rovnoběžce, jednak přispěli k vybudování polní nemocnice. V průběhu čtyřiceti let české účasti působilo na této misi celkově více než 600 vojáků a diplomatů. Jejich zastoupení se však postupem času rapidně snižovalo, a to z důvodů nejen finančních, ale i v důsledku postupného omezování úkolů mise. Na konci jejich působení¹¹ se počet pohyboval pouze mezi pěti až osmi členy.¹²

K aktivnější účasti na misích pod vlajkou OSN došlo až po návštěvě bývalého generálního tajemníka OSN Javierera Pereze de Cuellara v Praze v květnu roku 1990. Na základě konzultací de Cuellara s prezidentem Havlem bylo rozhodnuto o vytvoření československého praporu rychlého nasazení mírových sil OSN. Po organizační stránce se tento prapor skládal z velitelství a štábu, jednotky materiálního zabezpečení, rot obecného použití a čet palební podpory. Jako sídlo nové jednotky byly vybrány objekty kasáren v Českém Krumlově. Tam také v druhé polovině roku 1990 vzniklo nové výcvikové středisko.¹³

Znovu a aktivněji se českoslovenští vojáci zapojili do OUM OSN již v lednu 1989 vysláním vojenských pozorovatelů do Angoly (mise UNAVEM I),¹⁴ v březnu téhož roku pak také do Namibie (mise UNTAG).¹⁵ Od června 1991 do dubna roku 1993 působila desetičlenná skupina chemických specialistů československé armády ve zvláštní komisi OSN v Iráku (UNSCOM)¹⁶ a další skupina českých vojáků se v Iráku od června roku 1991 podílela na fungování mise UNGCI. V březnu a dubnu 1992 byl do operace UNPROFOR¹⁷ v bývalé Jugoslávii vyslán československý prapor v přibližném počtu 500 příslušníků a několika vojenských pozorovatelů. Od července 1992 do konce roku 1993 v rámci operace OSN (UNOSOM I)¹⁸ působilo v Somálsku několik československých vojenských pozorovatelů. Bližší podrobnosti o působení českých vojáků v jednotlivých misích OSN jsou uvedeny v tabulce č. 2.

ČEŠTÍ VOJÁCI V OPERACÍCH NA UDRŽENÍ MÍRU OSN

Česká republika po svém vzniku v lednu 1993 pokračovala ve vysílání příslušníků české armády do OUM OSN ve stopách demokratizujícího se Československa. V souvislosti s rozdělením federace musela být pochopitelně rozdělena i armáda, což se přímo dotýkalo také fungování československých jednotek v zahraničí. Československá mise v rámci UNPROFOR byla skutečným symbolem mírového a poklidného rozdělení federace. Ačkoliv již od 1. ledna 1993 československá armáda neexistovala, společný česko-slovenský batalion v rámci mírových sil OSN v bývalé Jugoslávii pokračoval ve společné operaci a v plnění zadaných úkolů až do konce dubna 1993. To bylo něco naprosto nepochopitelného pro mnoho Srbů, Chorvatů a muslimů v zóně, kde naše jednotky působily.¹⁹

Po rozdělení federace ČR zůstala oficiálně zastoupena praporem a vojenskými pozorovateli v misi UNPROFOR a kontingentem vojenských pozorovatelů v humanitární misi UNGCI v Iráku. Slovenští vojáci pokračovali v misi UNOSOM v Somálsku, později v průběhu roku 1993 byl z rozhodnutí slovenské vlády vyslán ženijní prapor slovenské armády i do mise UNPROFOR. Již v květnu 1993 vyslala Česká republika 20 vojenských pozorovatelů do nové operace OSN na udržení míru v Mosambiku (mise UNOMOZ)²⁰ a v prosinci téhož roku stejný počet vojenských pozorovatelů do mise OSN v Libérii (UNOMIL).²¹ Na základě žádosti OSN byl v roce 1994 zvýšen počet příslušníků českého praporu UNPROFOR v Chorvatsku na dvojnásobek a navíc tam byl vyslán samostatný chirurgický tým. V říjnu 1994 pak odcestovalo několik pozorovatelů do mise UNOMIG²² v Gruzii. Od listopadu 1995 do února 1999 působili dva čeští příslušníci v misi UNPREDEP²³ v Makedonii, od října 1999 další v nebezpečné oblasti – v Sierra Leone (mise

UNOMSIL).²⁴ Z nejnovějších mírových operací OSN se čeští vojáci podílejí například na misi UNMIK v Kosovu²⁵ a na misi UNMEE na hranicích mezi Etiopií a Eritreou.²⁶ Podrobný přehled všech misí, ve kterých čeští vojáci působili či doposud působí, podává tabulka č. 2.

Tabulka 2: Působení českých vojáků v mírových misích OSN

Mise	Země	Od	Do	Celkem se zúčastnilo
DKNS	Korea	květen 1955	únor 1993	56
MONUC	Kongo	květen 2000	současnost	neuveďeno (3 v roce 2006)
UNAVEM	Angola	leden 1989	prosinec 1992	16
UNAVEM II	Angola	prosinec 1992	Březen 1993	39
UNCRO	Chorvatsko	leden 1999	leden 2000	750
UNGCI	Irák	červen 1991	únor 2003	320
UNMIK	Kosovo	únor 2000	současnost	neuveďeno (1 v roce 2006)
UNMOP	Chorvatsko	listopad 1996	prosinec 2002	7
UNMOT	Tádžikistán	červen 1998	červen 2000	6
UNOMIG	Gruzie	říjen 1994	současnost	neuveďeno (5 v roce 2006)
UNOMIL	Libérie	prosinec 1993	srpen 1997	31
UNOMOZ	Mosambik	březen 1993	prosinec 1994	41
UNOMSIL	Sierra Leone	říjen 1999	současnost	neuveďeno
UNOSOM	Somálsko	červen 1991	březen 1993	8
UNPREDEP	Makedonie	listopad 1995	únor 1999	2
UNPROFOR	býv. Jugoslávie	leden 1992	červenec 1996	2250
UNSCOM	Irák	červen 1991	duben 1993	10
UNSCOM	Irák	březen 1998	březen 1998	1
UNTAES	Chorvatsko	červenec 1996	červenec 1998	100
UNTAG	Namibie	březen 1989	březen 1990	22
UNMEE	Etiopie/Eritrea	leden 2001	současnost	neuveďeno (2 v roce 2006)

Zdroje: Armáda ČR, *Zahraniční mise* (2000) a Armáda ČR, *Čeští vojáci v zahraničí k 31. prosinci 2006*. (2007).

Je třeba poznamenat, že vojáci AČR se významnou měrou podíleli a podílejí i na fungování mezinárodních misí mimo rámec OSN. Jde zejména o operace pod hlavičkou NATO (Kosovo – přes 400 vojáků, Afghánistán – přes 140 vojáků) a nejnověji i EU (Bosna a Hercegovina – 90

vojáků).²⁷ Široké veřejnosti patrně nejznámější působení samostatné československé protichemické jednotky v Iráku v roce 1991 v rámci operace Pouštní bouře či v souvislosti s válkou v Iráku na jaře roku 2003 tolik diskutované působení 1. praporu roty chemické a biologické ochrany v Kuvajtu se rovněž neodehrálo v rámci misí pod hlavičkou OSN. V prvním případě sice Rada bezpečnosti (RB) OSN operaci mezinárodní koalice pod vedením USA autorizovala, přesto však ani jednu z těchto operací nelze považovat za klasickou misi na udržení míru, neboť se neřídí výše popsanými pravidly pro fungování OUM OSN. Totéž platí i pro v současnosti probíhající operace NATO v Afghánistánu a Kosovu, ve kterých v roce 2007 působilo více než 600 příslušníků AČR.²⁸

STRATEGICKÝ BEZPEČNOSTNÍ RÁMEC

Působení českých vojáků v zahraničních misích na udržení míru je explicitně zmíněno v několika bodech Bezpečnostní strategie České republiky z prosince roku 2003. Jako celek sice text Bezpečnostní strategie klade důraz zejména na posilování strategického partnerství NATO a EU coby hlavní páteře bezpečnostní architektury v euroatlantickém prostoru, nicméně v paragrafu č. 42 se rovněž uvádí, že ČR „přispěje podle svých možností civilními i vojenskými prostředky také do mírových operací, které sice nevyplývají ze smluvních závazků či přímého ohrožení, ale jsou v souladu se zájmy ČR“. V paragrafu č. 56 pak autoři Bezpečnostní strategie uvádějí, že „[v] rámci příspěvku k mezinárodní bezpečnosti a stabilitě se budou ozbrojené síly [ČR] rovněž účastnit mírových a humanitárních operací v rámci EU a OSN a případně účelově vytvořených koalic“.²⁹

Vojenská strategie České republiky z roku 2004 rovněž primárně akcentuje úkoly, které vyplývají z mezinárodních smluvních závazků České republiky, tj. zejména v rámci NATO a EU. Účast českých vojáků v mírových, humanitárních a záchranných operacích mimo území České republiky je poměrně detailně popsána v paragrafech č. 14–18, přičemž paragrafy 14–16 specifikují maximální možnou výši příspěvků ČR do zahraničních misí:

- 14. Česká republika je schopna účastnit se v jedné alianční, unijní nebo koaliční operaci na podporu nebo udržení míru až praporním úkolovým uskupením (prapor specializovaných nebo pozemních sil v počtu do 1000 osob) nebo zdrojově ekvivalentním prvkem vzdušných sil s rotací po šesti měsících. Současně je možná účast v druhé operaci, následně vzniklé a paralelně probíhající, úkolovým uskupením do 250 osob po dobu maximálně šesti měsíců bez rotace.
- 15. Česká republika bude od roku 2007 připravena účastnit se v jedné alianční, unijní nebo koaliční operaci na prosazení míru až brigádním úkolovým uskupením v počtu do 3000 osob po dobu maximálně šesti měsíců bez rotace nebo zdrojově ekvivalentním prvkem vzdušných sil po dobu maximálně tří měsíců bez rotace (po roce 2010).
- 16. V souladu se současným charakterem angažovanosti mezinárodního společenství v mírových operacích bude Armáda České republiky (dále AČR) schopna přispívat do více probíhajících operací méně početnými kontingenty.

Operace na udržení míru OSN nejsou ve Vojenské strategii explicitně zmíněny, nicméně text strategie v paragrafu 8 odkazuje na Bezpečnostní strategii ČR, která jako strategický zájem ČR uvádí i zachování globální stabilizační role a zvýšení efektivnosti Organizace spojených národů.³⁰

PRÁVNÍ RÁMEC

Působení českých vojáků v zahraničí je po právní stránce ošetřeno několika zákony a různými vládními nařízeními. Dle paragrafu 10 zákona o ozbrojených silách České republiky (č. 219/1999 Sb. ve znění pozdějších předpisů³¹) je jedním ze stěžejních úkolů AČR mezinárodní spolupráce.

V odstavci 2 výše uvedeného paragrafu se pak konkrétně uvádí následující: „Ozbrojené síly se podílejí na činnostech mezinárodních organizací ve prospěch míru účastí na mírových operacích, záchranných a humanitárních akcích; na tyto akce se mohou vysílat i jednotliví vojáci z povolání.“ V březnu 1995 vláda ČR doporučila k přijetí návrh ústavního zákona, kterým se stanoví způsob provedení rozhodnutí RB OSN. Zákon vládě umožňuje provést rozhodnutí RB pomocí vládního nařízení s tím, že následuje jeho schválení Parlamentem ČR.³² Do akce tedy může být česká jednotka sil OSN nasazena vládou ČR na požádání RB OSN a po následném schválení Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR. Pokud jsou obě podmínky splněny, je určená jednotka vyňata z podřízenosti Generálního štábu AČR a přechází pod velení velitele mírových sil OSN. Původně ovšem byly české jednotky určené pro OUM OSN podřízeny řediteli sekce zahraničních věcí Ministerstva obrany (MO), od července 1995 pak náčelníkovi Generálního štábu Armády České republiky.³³ Ještě před tím, než o vyslání českých vojáků do zahraniční mise rozhodne parlament, je potřeba, aby se k požadavku obsazení mise vyjádřilo Ministerstvo obrany a zvážilo, zda je v silách české armády dostat požadavkům mise. Do kompetence MO spadá i zhodnocení objemu personálu a finančních prostředků, které bude v souvislosti s misí potřeba vyčlenit. Vojáci AČR končící službu v OUM bývají předáni zpět pod národní velení. Jejich návrat zpět do posádek „stálé mírové dislokace“ na území České republiky rovněž spadá do zodpovědnosti národního velení.³⁴

Rotace vojáků u českých jednotek působících v rámci operací OSN se koná vždy po půlroce, nejdéle lze v zahraničí bez přerušení sloužit jeden rok. Odlišné postavení mají vojenští pozorovatelé působící v zahraničí (v případě OUM OSN většinou jde o malé skupinky neozbrojených důstojníků), kteří podléhají pravomoci náčelníka štábu sil na udržení míru OSN a slouží zpravidla jeden až dva roky.³⁵ České jednotky mírových sil OSN byly dříve složeny z vojáků z povolání i z dobrovolníků z řad vojáků základní vojenské služby. Již před úplnou profesionalizací AČR však postupně začali být do zahraničí vysíláni pouze vojáci z povolání.³⁶ Naprostou výjimkou byla vůbec první Československá účast v misi OSN v Koreji, kdy se na jejím zabezpečení podíleli i vojáci základní služby (nástupní ročník 1950).³⁷ Ze zálohy se do služebního poměru podle §40 zákona č. 221/1999 Sb. povolávají vojáci pouze výjimečně.³⁸

Profesionálním vojákům, kteří jsou v rámci jednotek mnohonárodnostních sil vysláni mimo území ČR jako vojenští pozorovatelé, je kromě odpovídajícího platu z rozpočtu MO navíc přiznáván zvláštní příplatek v konvertibilní měně.³⁹ V době svého působení na misi OSN je jim z rozpočtu OSN navíc vypláceno tzv. Mission Subsistence Allowance (MSA) – tedy příspěvek na životní náklady spojené s působením v misi (strava, ubytování, další smíšené náklady) snížené o náklady na ubytování a stravu, pokud jsou tyto zabezpečeny samotnou organizací. Tento příspěvek je zcela nebo částečně vyplácen v měně platné v místě působení mise.⁴⁰

Právní status vojáků účastnících se zahraničních misí na udržení míru stále není ani v českém, ani v mezinárodním právu zcela uspokojivě dořešen, a českým vojákům se tak nedostává úplné ochrany a zabezpečení. Obecně platí, že většina misí na udržení míru se uskutečňuje se souhlasem mezinárodně uznávané vlády státu, do kterého je daná mise vyslána. Z tohoto důvodu nelze na účastníky těchto misí nahlížet jako na osoby, které nedovoleně narušily svrchovanost cizího státu. Vojáci účastníci se OUM proto nemohou být stíháni za činnost, která je v souladu s mandátem dané mise, byť by byla v rozporu s vnitrostátním právem přijímajícího státu.

V podstatně rizikovějším postavení se nachází vojáci účastníci se zahraničních misí, které se neodehrávají pod patronací OSN. To platí zejména o těch vojácích, kteří působí v misi na území určitého státu bez souhlasu jedné či více znesvářených lokálních stran. I v těchto případech by sice měli být chráněni prostřednictvím mezinárodního humanitárního práva, konkrétně Ženevskými úmluvami z roku 1949 a dvěma dodatkovými protokoly k těmto úmluvám z roku 1977,⁴¹ dodržování těchto konvencí je ovšem často velice diskutabilní, neboť místní bojující frakce zpravidla žádné mezinárodní dohody nepodepsaly, a proto se jimi mnohdy necítí být vázány.⁴²

FINANČNÍ RÁMEC

Po rozpadu Československa se na půdě OSN vedl spor o tom, zda pro potřeby určení výše našich příspěvků na operace na udržení míru zařadit ČR do skupiny rozvinutých zemí (tzv. skupina B) nebo do skupiny rozvíjejících se ekonomik (tzv. skupina C).⁴³ Podle konečného rozhodnutí Valného shromáždění OSN v prosinci 1996 zaplatil náš stát za roky 1993–1996 nižší poplatky skupiny C, zatímco od roku 1997 je nám příspěvek vyměřován stejně jako ostatním rozvinutým zemím ve skupině B. Je zajímavé, že ze sousedních zemí ČR bylo v roce 1997 do skupiny B zařazeno pouze Rakousko a Německo.⁴⁴

ČR je jednou z mála zemí s dobrou platební morálkou. Mezi největší dlužníky naopak patří v současné době USA, Japonsko, Německo, Francie a Velká Británie.⁴⁵ Například v roce 2001 představoval příspěvek ČR pouhých devět tisíců celkového rozpočtu OUM OSN za tento rok.⁴⁶ Je však třeba zdůraznit, že vzhledem ke svým omezeným zdrojům může ČR mnohem více a efektivněji přispět svými odborníky než finančními zdroji či vysláním početných vojenských jednotek.

PŘÍPRAVA A VÝCVIK

Plnění náročných úkolů ukládaných jednotkám OSN vyžaduje speciální vojenský výcvik, který v ČR od druhé poloviny roku 1990 do roku 2003 zabezpečovalo výcvikové středisko AČR v Českém Krumlově. Od roku 1991 jsou také ve výcvikovém a školicím středisku AČR v Komorním Hrádku několikrát ročně organizovány třítydenní speciální kurzy pro důstojníky předurčené pro funkci vojenských pozorovatelů OSN. Od stejného roku rovněž vysílá správa zahraničních vztahů MO české důstojníky na obdobné kurzy do zahraničí.

V roce 2003 došlo ke zrušení speciálního výcvikového střediska pro přípravu na mise OSN v Českém Krumlově. Od té doby se pro výcvik využívá kteréhokoliv vojenského výcvikového prostoru v ČR (Boletice, Libavá atd.), a to s přihlédnutím ke specifickým plánované operace, terénu a dalším požadavkům spojeným s konkrétní misí či možností a komparativním výhodám daného vojenského prostoru.⁴⁷ Výcvik a příprava velitelů a vojáků se speciálními funkcemi však zpravidla probíhá v Centru přípravy mírových sil při Vojenské akademii ve Vyškově. Toto Centrum úzce spolupracuje s Informačním centrem OSN v Praze a dalšími vládními a nevládními organizacemi.⁴⁸

Výcvik vojáků a důstojníků, kteří mají působit v zahraničních OUM, se obecně řídí standardními řády a předpisy AČR, existují ale určité odlišnosti.⁴⁹ Výcvik je přizpůsoben především odlišnému zaměření a specifickým úkolům misí na udržení míru OSN. Z vojenského hlediska poněkud neobvyklý způsob nasazení a fungování misí OSN vyžaduje, aby všichni jejich účastníci měli vysokou fyzickou a psychickou připravenost. Pozemní a výsadková příprava včetně nácviku boje zblízka, sebeobrany a přežití však není prováděna ani tak za účelem osvojení si způsobu spolehlivého a rychlého zničení protivníka, jako spíše s cílem získat větší sebevědomí, odolnost a rychlou orientaci v neznámém terénu a v mezních situacích. Konkrétní požadavky jsou vždy stupňovány podle funkce.

Jak již bylo uvedeno výše, na zahraniční OUM OSN se v ČR od roku 1999 mohou hlásit pouze vojáci z povolání (VZP). Všichni ostatní případní zájemci nejprve musí kontaktovat jedno z rekručních středisek AČR a vstoupit do zaměstnaneckého poměru na Ministerstvu obrany. Kritéria pro přijetí do výcviku jsou podobná jako pro VZP – tedy věk do 45 let, zdravotní klasifikace A (bez zdravotního omezení), úspěšné absolvování psychodiagnostického vyšetření, splnění normy v tělesné přípravě a znalost anglického jazyka.⁵⁰ Pokud měl v minulosti některý z VZP zájem o službu v zahraničních misích, platilo, že se nejdříve musel obrátit na personálního náčelníka svého útvaru a vyplnit speciální formulář – *Žádost VZP o odvelení do podřízenosti operační sekce GŠ AČR a vyslání do mírové mise KFOR, SFOR, případně jiné zahraniční mise*. Po absolvování výběrového řízení byli uchazeči o službu v jednotce mírových sil zařazeni do

databanky s předpokladem výkonu konkrétní funkce v jednotce.⁵¹ V současné době probíhá výběr uchazečů o post českého pozorovatele v misích OSN konkurzem na základě podané přihlášky, resp. žádosti o zařazení do databáze pozorovatelů. Armádní komise pak po zhodnocení všech předložených materiálů a deklarovaných schopností uchazeče z řad profesionálních vojáků vybere ty relevantní a zařadí je do databáze. Jedním ze základních požadavků na potencionálního pozorovatele v misi OSN je minimálně šestiletá praxe v armádě a dosažená hodnost kapitána. Tu lze však v případě potřeby na dobu působení v misi propůjčit.⁵²

Každý voják zařazený do databáze pozorovatelů musí absolvovat specializovaný kurz v Centru přípravy mírových misí ve Vyškově, který trvá tři týdny.⁵³ Po dokončení tohoto kurzu voják vyčkává na zařazení do mise. Vzhledem k tomu, že každá operace je velice specifická, je nutné každého vojáka vycvičit tak, aby byl schopen konkrétního působení. Kromě běžného výcviku se mu tedy dostává dodatečné nadstandardní přípravy. Navíc zpravidla šest týdnů před termínem vyslání vojáků do zahraničí může být prováděn tzv. stmelovací výcvik.⁵⁴ Nedílnou součástí stmelovacího výcviku je také výuka historie, kultury, geografie, náboženství a zvyků obyvatel v místě předpokládaného nasazení. Velký důraz je dále kladen na jazykovou přípravu, zejména výuku angličtiny, která probíhá diferencovaně podle odbornosti a zastávané funkce. Po ukončení kurzu by každý voják měl být schopen porozumět mluvenému projevu a plynule interpretovat všeobecný i odborný text.⁵⁵

Důležitou součástí výcviku vojáků připravujících se na působení v zahraničních misích je psychologická příprava. Kurzy na tato témata připravují lidé, kteří mají bohaté osobní zkušenosti z již proběhlých zahraničních misí. Během praktického cvičení na závěr kurzu je vždy navozena určitá situace, se kterou se mohou účastníci během svého působení v mírové misi s velkou pravděpodobností setkat. Absolventi kurzu také trénují z psychologického hlediska náročnější situace, spojené zejména s bezprostředním ohrožením jejich života, přičemž toto vše probíhá v anglickém jazyce.

Kromě praktického výcviku jsou vojáci před odchodem do zahraničních misí také teoreticky proškoleni, jak se chovat v různých krajních situacích, např. upadnou-li do zajetí. Díky zkušenostem z již proběhlých misí se například v této konkrétní situaci dospělo k závěru, že peníze v zajetí mnohdy představují větší ochranu než vlastnictví jakékoliv zbraně. Většina českých vojáků je totiž vysílána do funkce vojenských pozorovatelů OSN do zemí třetího světa, kde je velice rozšířena korupce, a peníze zde proto často hrají mnohem důležitější roli než paragrafy mezinárodního práva.⁵⁶

Výcvik vojáků pokračuje i v době samotného vedení operace s cílem přizpůsobit se konkrétním podmínkám a sladit osoby, které se připojily dodatečně. Tento výcvik již ale probíhá zcela podle pokynů velitele konkrétní OUM.⁵⁷ OSN rovněž často v místě rozmístění mise organizuje tzv. vstupní kurzy, kde se snaží o propojení jednotlivých pozorovatelů z různých zemí a o specifickou instruktáž vztahující se ke konkrétní misi a reáliím prostředí, kde operace probíhá.

HODNOCENÍ PŮSOBNÍ ČESKÝCH VOJÁKŮ V OUM OSN: PŘÍNOSY PRO ČESKOU REPUBLIKU

Hodnocení působení českých vojáků v zahraničních OUM lze provést na základě mnoha různých kritérií. Podle našeho názoru by jedním z nejdůležitějších z nich mělo být střízlivé zhodnocení toho, co vlastně účast českých vojáků v misích OSN přináší České republice. Neméně důležitým kritériem hodnocení je však také reputace, kterou AČR a ČR naši vojáci během svého zahraničního působení získali.

Co tedy vlastně ČR přináší účast jejích vojáků v mírových misích OSN? Z ankety nadace Člověk v tísní *Jak politici hodnotí českou účast v zahraničních misích* z roku 2001 vyplývá, že naši politici většinou chápou účast českých vojáků na zahraničních OUM jako jeden ze způsobů prosazování národních zájmů ČR ve válkou destabilizovaných regionech. Podle tehdejšího

předsedy parlamentního výboru pro obranu a bezpečnost Petra Nečase z Občanské demokratické strany (ODS) „česká účast v zahraničních misích přispěla k prosazení našich zájmů, protože většina konfliktů vedoucích k mezinárodní vojenské operaci ohrožovala stabilitu v regionech pro nás významných“.⁵⁸ Podle někdejšího předsedy Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Lubomíra Zaorálka z České strany sociálně demokratické (ČSSD) působení českých vojáků v zahraničních misích dokazuje, „že jsme byli ochotni a schopni nabídnout rychlou a účinnou pomoc“, čímž se nám také daří „měnit obraz českého prostředí jako něčeho švejkovského, provincionálního nebo izolacionistického“.⁵⁹ Nejobšírněji na anketní otázku *Čemu pomohla česká účast v zahraničních misích?* odpověděl člen parlamentního zahraničního výboru Jan Svoboda (ODS): „Všeobecně je třeba říci, že účast všech vojáků, nejen našich, v mírových kontingentech, přispívá k uklidnění situace, což následně vyústí v nějaké politické řešení. Jakákoliv naše účast v podobné akci bezpochyby přispěla k posílení dobrého jména České republiky a připravila půdu pro ekonomickou spolupráci s tou danou zemí, což není vždy efektivně využíváno. Pak je důležitý aspekt vnímání armády, na které dlouhou dobu ležel stín její předchůdkyně. Nakonec bych vyzdvihl takové to know-how moderních západních armád, s kterým se čeští účastníci misí dostávají do styku.“⁶⁰

Podobné názory zazněly z úst řady českých politiků na různých debatách a seminářích i po roce 2001. Účastníci jednodenní konference o působení české armády v zahraničních misích, kterou na jaře roku 2005 uspořádalo Informační centrum o NATO spolu s Liberálně-konzervativní akademií CEVRO, se například shodli na tom, že působení českých vojáků v zahraničních misích zvyšuje prestiž země. Podle člena sněmovního výboru pro obranu a bezpečnost Radima Turka z ČSSD navíc ani „nelze, abychom v dnešním světě zůstali pasivní“.⁶¹ Jedním z hlavních výstupů diskuze s bezpečnostními odborníky, kterou uspořádal bývalý ministr obrany Jiří Šedivý na podzim roku 2006, bylo rovněž zdůraznění významu zahraničních operací Armády ČR. Bývalý československý ministr obrany Luboš Dobrovský zde dokonce prohlásil, že „zahraniční mise nejsou žádným bonusem. V dnešní době jsou naplněním smyslu armády“.⁶²

Z výše uvedených citací je patrné, že čeští politici při hodnocení působení českých vojáků v zahraničních misích vesměs akcentují specifické národní zájmy ČR spíše než zájmy univerzální, zpředmětněné v Chartě OSN. Z obdobné ankety provedené v řadách účastníků misí a mezi generalitou AČR vyplývá, že bývalí účastníci misí a české armádní špičky spíše vyzdvihují schopnost českých vojáků fungovat v mnohonárodnostním prostředí misí na udržení míru a z toho plynoucí cenné zkušenosti, jako například přímou zodpovědnost za své a cizí životy. Zkušenosti získané během misí OSN mohou také být podle představitelů AČR efektivně zužitkovány v akcích NATO, jak tomu bylo například v případě využití zkušeností z mise UNPROFOR v následné činnosti českých jednotek v rámci operací IFOR a SFOR v bývalé Jugoslávii. Zkušenosti získané během OUM OSN navíc podle představitelů AČR zvyšují schopnost české armády zajišťovat bezpečnost ČR.⁶³

HODNOCENÍ PŮSOBENÍ ČESKÝCH VOJÁKŮ V OUM OSN: ZAHRA NIČNÍ OHLASY

Druhým důležitým kritériem hodnocení působení našich vojáků v zahraničních misích je, jakou reputaci AČR a ČR jako takové během svého působení ve světě vytvořili. Obecně lze říci, že působení českých vojáků v OUM je ve světě vnímáno pozitivně. Ze zahraničních hodnocení vyplývá, že Češi jsou národem, který hodně pomáhá a je ochoten pomoci komukoliv. Pravděpodobně nejvíce ceněnou kvalitou českých vojáků je jejich nestrannost, schopnost navázat kontakt s místní populací a sžít se s ní, a to i ve velice odlišném kulturním prostředí. Tyto schopnosti prokázali například čeští vojenští pozorovatelé v rámci mise OSN v Sierra Leone.⁶⁴ Podobně pozitivně je v zahraničí vnímán například také fakt, že za dva roky (1992–1993) služby vojáků československé armády v rámci mise UNPROFOR v neklidné a nebezpečné oblasti severovýchodního Chorvatska neměl český prapor žádné větší problémy ani konflikty s místním obyvatelstvem.⁶⁵ České jednotky si během této mise dokázaly získat obrovský respekt nejen svých

britských a kanadských kolegů, ale i místních aktérů konfliktu (zde konkrétně Srbů a muslimů).⁶⁶ Ceněno je v zahraničí i to, že po celou dobu svého působení v rámci mise UNPROFOR čeští vojáci udržovali úzké kontakty s mezinárodními, nevládními a humanitárními organizacemi a spolupracovali s místními představiteli měst v prostoru své odpovědnosti.⁶⁷

Českým vojákům sloužícím v OUM OSN se ze zahraničí rovněž dostalo mnohých významných poct a ocenění. V srpnu roku 1993 například vyznamenal francouzský ministr obrany Francois Léotard čtyři české důstojníky, kteří v lednu téhož roku osvobodili francouzskou jednotku UNPROFOR z obklíčení při bojích v Krajině. Začátkem prosince 1994 velitel UNPROFOR generál Bertrand de Laprestle zaslal pochvalný list za příkladné chování jednomu z našich vojáků za pomoc, kterou poskytl chorvatskému vojákovu zraněnému při likvidaci min.⁶⁸ Za zmínku v této souvislosti stojí také v zahraničí vysoce ceněná odmítavá reakce tehdejší české vlády ohledně možnosti stáhnout naši jednotku z mírových sil OSN působících v Chorvatsku po ostřelování českého praporu v Titově Korenici. Ve svém prohlášení tehdejší vláda ČR zdůraznila, že stažení českých vojáků z mise by považovala za nespolehlivost nejen vůči mezinárodnímu společenství, ale i vůči místnímu obyvatelstvu.⁶⁹

Z vojenského hlediska čeští vojáci světu obecně imponují zejména perfektní připraveností na riskantní akce a vysokou úroveň našich zdravotních a chemických jednotek. Čeští vojáci si totiž výborně počínají zejména při vytváření malých, avšak dobře připravených speciálních oddílů. Další výhodou českých jednotek je téměř bezprecedentní neutralita (respektive nezájatost a nestrannost), která je dána zejména tím, že ČR je sama o sobě nekonfliktní zemí, která dlouhodobě neprojevuje agresivní zahraniční politiku. V mnoha misích na udržení míru je také často velkou předností fakt, že většina českých vojáků a priori neinklinuje k žádnému náboženskému vyznání. Oceňován je také všestranný výcvik českých vojáků a pověstná česká „šikovnost“, díky které čeští příslušníci jednotek OSN nemusejí být nutně doprovázeni početným nevojenským personálem, což je naopak typické pro vojáky některých západních států.

NEJVĚTŠÍ SLABINY PŮSOBENÍ ČESKÝCH JEDNOTEK V ZAHRANIČNÍCH MISÍCH NA UDRŽENÍ MÍRU

Působení českých vojáků v zahraničních OUM není samozřejmě zcela bezproblémové. Představitelé AČR přiznávají, že ani při působení českých jednotek v zahraničí se „nevyhneme případům černého obchodu s pohonnými hmotami, které jsou pro válčící strany nedostatkovým zbožím“, a dále že „alkohol je určitým problémem v mírových misích všech praporů“, poněvadž je „běžně dostupný a není drahý“. ⁷⁰ Co se týče užívání drog, vyskytl se údajně doposud „pouze jeden případ a ten nebyl dokázán“. ⁷¹ Čas od času se také objevují drobné krádeže proviantu, porušování strážní služby či různá neuposlechnutí rozkazu. ⁷²

Mnohem závažnější slabinu působení českých jednotek v zahraničí než výše uvedené, mediálně vděčné prohřešky českých vojáků představuje zastaralá, popřípadě nefunkční technika. Nedostatečnou úroveň technické vybavenosti českých jednotek vnímá jako zásadní problém i většina českých politiků, kteří ve výše citované anketě nadace Člověk v tísni odpovídali i na otázku týkající se největších slabin působení českých jednotek v zahraničních misích. Jan Svoboda například konstatoval, že „vysoké profesionalitě našich vojáků neodpovídá jejich technické zabezpečení. Vybavení pro specialisty je dobré, ale obecně je to hrůza“. ⁷³ Miloš Titz (ČSSD), někdejší místopředseda parlamentního výboru pro obranu a bezpečnost, rovněž jako „zásadní problém“ vnímá především technické vybavení jednotek AČR: „Ačkoli je stávající technika jistě účinná, její fyzické opotřebení je značné. Zkušenost našich jednotek, kupříkladu na Balkáně, ukázala nezbytnost postupného cíleného přezbrojení.“ ⁷⁴ Lubomír Zaorálek jako jediný z dotazovaných politiků považoval za velký problém nejen nedostatečnou technickou vybavenost, nýbrž také „nedostatky v personální práci – zejména výběr lidí do misí, jejich jazyková vybavenost a psychická odolnost“. ⁷⁵ Vyčerpávající odpověď na otázku týkající se největších slabin působení

českých jednotek v zahraničí, včetně návrhů na jejich odstranění, poskytl také Petr Nečas: „Největší slabinou naší účasti v zahraničních misích je nutnost vytvářet vždy novou, pro tento účel zřízovanou vojenskou jednotku. Cílem musí být nasazování profesionálních jednotek, které jsou standardní součástí naší armády. Účast v misi pak musí být součástí operačního a výcvikového cyklu běžných jednotek Armády ČR. Nedostatečné je logistické zabezpečení našich jednotek. Nutností je vybudování mobilní, modulární a flexibilní logistiky pro naše expediční jednotky. Slabinou je i schopnost rychlé dopravy na místo nasazení. Jsme odkázáni na železnici, tedy jako za války Severu proti Jihu.“⁷⁶

Je zajímavé, že na rozdíl od názorů na největší přínosy působení českých vojáků v zahraničních OUM se v otázce identifikace největších slabin české politické elity víceméně shodnou s názory armádních představitelů, přesto však i v této otázce lze v několika případech vysledovat jisté odlišnosti, zejména pak v oblasti komplexního posuzování celé problematiky fungování OUM. Bývalý náčelník Generálního štábu AČR Jiří Šedivý například na otázku *Co bylo podle vás největší slabinou působení českých zahraničních vojenských misí?* v rozhovoru pro nadaci Člověk v tísni v roce 2001 odpověděl následovně: „Myslím, že průvodním jevem především misí uskutečněných pod řízením Organizace spojených národů, misí UNPROFOR a UNCRO, bylo nejasné politické zadání mandátu jednotek. To bohužel vedlo i k obětem na životech. Co se týká mise IFOR a SFOR a KFOR, větší problémy přinesl fakt, že jsme měli málo zkušeností, a i to, že ještě pořád jsme od prvopočátku neměli podmínky, zejména finanční prostředky, na vybudování logistického zázemí.“⁷⁷

Velký a dlouhou dobu neřešený problém představuje nedostatečná sociální a zdravotní péče o vojáky navrátilí se ze zahraničních misí (tzv. veterány), která byla v českých médiích kritizována zejména v souvislosti s veterány z Perského zálivu a s tzv. „zálivovým syndromem“. Zákon o válečných veteránech byl totiž přijat až v roce 2002⁷⁸ a dle mnohých navíc nevhodně vymezuje okruh osob, které lze pod termín válečný veterán zahrnout. Podle kritiků také zákon nevytváří dostatečný prostor pro činnost válečných veteránů ve prospěch AČR a společenských organizací a neumožňuje proto efektivnější využití zkušeností veteránů nabytých během výkonu jejich služby v zahraniční misi.⁷⁹ Péče resortu Ministerstva obrany sice podle zmiňovaného zákona zahrnuje i tzv. „novodobé“ veterány,⁸⁰ ale v praktické rovině se zaměřuje zejména na veterány z druhé světové války, a to jak v médiích, tak i při projednávání vlastních opatření směřujících k jejich zabezpečení. Pozornost je proto nejčastěji věnována zřizování domovů péče o válečné veterány a dalším zdravotnickým a sociálním zařízením, jako návaznost na péči o starší občany. Na novodobé veterány je navíc často ze strany jejich starších „kolegů“ – účastníků druhé světové války, pohlíženo s despektem, jako na jakési „žoldáky“⁸¹ a „otázka peněz tak často zastiňuje všechny ostatní aspekty včetně vysoké profesionality vojáků v misích, jejich odhodlání a odvahu“.⁸² Co však nelze novelizovanému zákonu o veteránech upřít, je zákonné rozšíření dosavadních úkolů Ministerstva obrany ČR v této oblasti. Na rozdíl od období před schválením zákona, kdy váleční veteráni, včetně těch novodobých, neměli nárok ani na zvláštní lékařskou péči či podobné výhody, uplatňují dnes všichni váleční veteráni nárok na nadstandardní zdravotní a psychologické vyšetření, ozdravný pobyt, rehabilitaci či služební volno po návratu z mise.

Stále ne zcela dořešenou otázkou zůstává, jak postupovat v případech, kdy se český voják během zahraniční mise na udržení míru zraní, upadne do zajetí nebo je dlouhodobě nezvěstný. Současná právní úprava již však alespoň umožňuje vyplácení náhrad při služebním úrazu či při úmrtí válečného veterána. Jednorázové vyplácení odškodného několikanásobně převyšuje částky běžné u osob, kterým nebyl přiznán status veterána.⁸³

Uspokojivě dodnes není rovněž vyřešena otázka, kdo se má postarat o rodiny vojáků, kteří zahynou při plnění úkolů v mezinárodních misích na udržení míru. Tato krajní eventualita sice není v OUM OSN příliš častou skutečností (dle údajů OSN doposud při plnění úkolů v misích OSN zahynulo šest českých vojáků),⁸⁴ nicméně pouze lehce ozbrojení vojáci OSN se stále častěji stávají snadnými terči nepřátelených stran.⁸⁵ Neblahým příkladem v tomto směru je i působení české výsadkové jednotky v Kuvajtu v roce 1991, které její velitel Vlastislav Růžička v rozhovoru pro

deník Právo popsal následujícím způsobem: „Pro civilní obyvatelstvo v tehdejší ČSFR jsme byli kvůli uklidnění součástí humanitární pomoci. Ve skutečnosti jsme prošli válečnými operacemi. Zajišťovali jsme totiž bojující jednotky, a tedy jsme za nimi museli jít do pole a stát se součástí bojových operací.“⁸⁶

ZÁVĚR – VÝZVA K DALŠÍMU VÝZKUMU PŮSOBNÍ ČESKÝCH VOJÁKŮ V OPERACÍCH NA UDRŽENÍ MÍRU OSN

Obecně lze konstatovat, že české Modré přílby za dobu svého krátkého působení na mezinárodním poli získaly poměrně vysoký kredit, o čemž svědčí zejména velké množství poct a vyznamenání, kterých se českým vojákům působícím v OUM OSN dostalo ze zahraničí. O poznání méně pozitivně v této souvislosti působí přístup českých politiků k našim veteránům navrátilivším se z mezinárodních misí na udržení míru. Ačkoliv se velká většina českých politiků shodne na pozitivním hodnocení působení českých vojáků v zahraničních OUM a z něj vyplývajícím přínosu pro AČR a ČR jako takovou, nebyli čeští zákonodárci dlouhou dobu schopni pro naše vojáky působící v zahraničí zajistit odpovídající právní, zdravotní a sociální zabezpečení. Díky nedávným legislativním opatřením však již dnes nehrozí opakování nedůstojné situace z dob mise UNPROFOR, kdy Ministerstvo obrany ČR českým vojákům působícím v této misi pouze radilo, aby se před cestou na tuto misi raději osobně připojili.⁸⁷

Jak jsme již naznačili v úvodu, naše hodnocení působení českých vojáků v zahraničních misích je třeba vnímat a interpretovat s opatrností, neboť vychází ze série útržkovitých, veřejně dostupných informací z denního tisku, z různých internetových zdrojů a několika rozhovorů s představiteli MO ČR. Pro komplexní hodnocení působení českých jednotek v OUM OSN by bylo třeba zpracovat původní záznamy a zprávy z jednotlivých operací. Přístup k těmto informacím se nám však během našeho výzkumu nepodařilo získat. Tento článek předkládáme tedy spíše jako podnět k dalšímu bádání a diskusi, neboť se domníváme, že tak závažné problematice, jakou fungování českých jednotek v zahraničních operacích na udržení míru bezesporu je, by do budoucna mělo být věnováno více pozornosti, a to nejen z řad akademické vědecké komunity.

POZNÁMKY

¹ RAMSBOTHAM, Oliver, WOODHOUSE, Tom, *Encyclopedia of International Peacekeeping Operations*.

² DANIEL, Donald C.F., et al., *Coercive Inducement*, s. 9.

³ Místo pojmu *klasický peacekeeping* někteří autoři používají termíny *first-generation*, *traditional* nebo *Cold War era peacekeeping*.

⁴ Též v literatuře nazývány *multifunctional* nebo *post-Cold War era peacekeepingové* operace.

⁵ Modré přílby (Blue helmets) je oficiální přezdívka pro vojáky působící v OUM OSN.

⁶ V průměru rozmístění mise OSN trvá 4–5 měsíců. LANGILLE, Peter H., *Bridging the Commitment-Capacity Gap: A Review of Existing Arrangements and Options for Enhancing UN Rapid Deployment*, Wayne, s. 63.

⁷ United Nations. We the Peoples: The Role of the United Nations in the Twenty-First Century [online].

⁸ Československá republika (ČSR), Československá socialistická republika (ČSSR) a následně Česká a slovenská federativní republika (ČSFR).

⁹ Země s dlouhodobou tradicí vysílání příslušníků národních armád do OUM OSN jsou například skandinávské země, Kanada, Indie, Rakousko a Polsko.

¹⁰ Podle OSN však v tomto případě nešlo o klasickou operaci na udržení míru a není proto uvedena ani na oficiálním seznamu OUM OSN.

¹¹ Československo bylo zapojeno do této mise od jejího počátku v roce 1953 až do roku 1993, kdy po rozdělení federace severokorejská strana odmítla mandát neprodloužit. SATRAPA, Petr, Česká účast v mírových silách OSN, EU a OBSE, s. 30–31.

¹² MAREK, Vladimír, První a pak dlouho nic, s. 14–15.

¹³ ZDOBINSKY, Michal, *Modré Barety*, s. 3.

¹⁴ Pro podrobnosti o mandátu, průběhu a výsledcích mise viz United Nations Angola Verification Mission [online].

¹⁵ Pro podrobnosti o mandátu, průběhu a výsledcích mise viz United Nations Transition Assistance Group [online].

¹⁶ Pro podrobnosti o mandátu, průběhu a výsledcích mise viz United Nations Special Commission, [online].

¹⁷ Pro podrobnosti o mandátu, průběhu a výsledcích mise viz United Nations Protection Force [online].

¹⁸ Pro podrobnosti o mandátu, průběhu a výsledcích mise viz United Nations Operation in Somalia [online].

¹⁹ KUPILÍK, Václav, *Ve službách míru*.

²⁰ Pro podrobnosti o mandátu, průběhu a výsledcích mise viz United Nations Operation in Mozambique [online].

²¹ Pro podrobnosti o mandátu, průběhu a výsledcích mise viz United Nations Observer Mission in Liberia [online].

²² Pro podrobnosti o mandátu, průběhu a výsledcích mise viz United Nations Observers Mission in Georgia [online].

²³ Pro podrobnosti o mandátu, průběhu a výsledcích mise viz United Nations Preventive Deployment Force [online].

²⁴ Pro podrobnosti o mandátu, průběhu a výsledcích mise viz United Nations Observer Mission in Sierra Leone [online].

²⁵ Pro podrobnosti o mandátu, průběhu a výsledcích mise viz United Nations Interim Administration in Kosovo [online].

²⁶ Pro podrobnosti o mandátu, průběhu a výsledcích mise viz United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea [online].

²⁷ Viz. České jednotky v zahraničních misích [online] a Čeští vojáci v zahraničí k 31. prosinci 2006 [online].

²⁸ Ibid.

²⁹ Bezpečnostní strategie České republiky [online].

³⁰ Vojenská strategie České republiky [online].

³¹ Dne 14. 12. 2005 byl ve sbírce zákonů vyhlášen zákon č. 546/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 219/1992 Sb., o ozbrojených silách České republiky ve znění pozdějších předpisů a další související zákony. Cílem této novely bylo reagovat na řadu institucionálních a právních změn, které nastaly v uplynulém období. Součástí novely zákona je i změna zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání.

³² HANZALOVÁ, Libuše, *Vláda ČR schválila návrh zákona o provedení rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN*, s. 15.

³³ HANZALOVÁ, Libuše, *Česká jednotka mírových sil OSN v Chorvatsku*, s. 17.

³⁴ RUČKA, Josef, *Nasazení kontingentu AČR v mírové operaci*.

³⁵ ZDOBINSKY, Michal, *Modré Barety*, s. 3.

³⁶ Od roku 1999 totiž vojáci v základní nebo náhradní službě nemohli být vysláni k výkonu vojenské služby do zahraniční mise na území jiného státu. Vyplývalo to z ustanovení §4 odst. 2 zákona č.220/1999Sb., o průběhu základní nebo náhradní služby a vojenských cvičení a o některých právních poměrech vojáků v záloze, podle kterého bylo možné vojáka základní služby vyslat do zahraničí pouze za účelem účasti na vojenských cvičeních a na vojenském výcviku.

³⁷ MAREK, Vladimír, *První a pak dlouho nic*, s. 15.

³⁸ MAJER, Petr, et al., *Armáda České republiky a zahraniční mise*, s. 57.

³⁹ Podle zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁰ United Nations, *Salaries, allowances, benefits and job classifications* [online].

⁴¹ Ženevská konvence o zlepšení osudu raněných a nemocných příslušníků ozbrojených sil v poli, Ženevská konvence o zlepšení osudu raněných, nemocných a trosečníků ozbrojených sil na moři, Ženevská konvence o zacházení s válečnými zajatci a Ženevská konvence o ochraně civilních osob za války. 1. i 2. dodatkový protokol byly přijaty 8. června 1977 na Diplomatic Conference on the Reaffirmation and Development of International Humanitarian Law applicable in Armed Conflicts a vstoupily v platnost v roce 1979.

⁴² MAREK, Vladimír, *Náš voják ve válce*, s.17.

⁴³ Členské země OSN jsou podle výkonnosti jejich ekonomik rozděleny do 4 skupin A až D, s tím, že země skupiny A (členové Rady bezpečnosti) platí do rozpočtu misí na udržení nejvíce.

⁴⁴ NĚMEČEK, Jiří, *V letošním roce zaplatíme poplatky*, s. 1–2.

- ⁴⁵ Global Policy Forum. Payments Due to the UN for Peacekeeping Accounts: 2007 [online].
- ⁴⁶ Český příspěvek k řešení světových problémů [online].
- ⁴⁷ Informace získány na základě telefonického rozhovoru s Majorem PhDr. Petrem Sýkorou, oddělení tiskové a informační služby MO ČR dne 17. 7. 2007.
- ⁴⁸ Vojenská akademie ve Vyškově [online] a Posádka Vyškov – centrum výcviku AČR [online].
- ⁴⁹ Národní kontingent plně zodpovídá za výcvik vlastních jednotek. Postupně se však, na základě dosavadních zkušeností, prosazuje zavádění určitých prvků mezinárodního standardu pro minimální výcvik potencionálních účastníků misí OSN. Existují materiály a řídicí dokumenty, které jsou vypracovány na úrovni OSN a slouží k přípravě společných výcvikových modulů. KANDRÁČ, Igor, Zkušenosti z mírových operací.
- ⁵⁰ VLACH, Jaroslav, Český prapor vojsk OSN ceněn pro nestrannost, s. 3.
- ⁵¹ Zahraniční mise [online].
- ⁵² SOUČEK, Tomáš, Jak se rodí pozorovatelé, s. 10.
- ⁵³ Ibid.
- ⁵⁴ KUPILÍK, Václav, Ve službách míru.
- ⁵⁵ Ibid.
- ⁵⁶ MAREK, Vladimír, Náš voják ve válce, s. 18.
- ⁵⁷ RUČKA, Josef, Nasazení kontingentu AČR v mírové operaci.
- ⁵⁸ Jak politici hodnotí českou účast v zahraničních misích [online].
- ⁵⁹ Ibid.
- ⁶⁰ Ibid.
- ⁶¹ Zahraniční mise zvyšují prestiž Česka [online].
- ⁶² Čeští bezpečnostní experti: Zahraniční mise jsou klíčové [online].
- ⁶³ MAREK, Vladimír, Získali respekt a uznání, s. 2.
- ⁶⁴ Sierra Leone – diamanty zalité krví [online].
- ⁶⁵ HANZALOVÁ, Libuše, Česká jednotka mírových sil OSN v Chorvatsku, s. 17.
- ⁶⁶ KUPILÍK, Václav, Ve službách míru.
- ⁶⁷ MAREK, Vladimír, Získali respekt a uznání, s. 3.
- ⁶⁸ HANZALOVÁ, Libuše, Česká jednotka mírových sil OSN v Chorvatsku, s. 18.
- ⁶⁹ SKLENÁŘ, Josef, Plní vojáci v Chorvatsku svoji misi a udržují mír?, s. 5.
- ⁷⁰ VLACH, Jaroslav, Český prapor vojsk OSN ceněn pro nestrannost, s. 3.
- ⁷¹ Ibid.
- ⁷² HANZALOVÁ, Libuše, Česká jednotka mírových sil OSN v Chorvatsku, s. 18.
- ⁷³ Jak politici hodnotí českou účast v zahraničních misích [online].
- ⁷⁴ Ibid.
- ⁷⁵ Ibid.
- ⁷⁶ Ibid.
- ⁷⁷ Vojáky v mírových misích čekají i bojové operace (rozhovor) [online].
- ⁷⁸ Konkrétně zákon č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, který byl novelizován v roce 2005.
- ⁷⁹ Zákon definuje válečného veterána jako občana České republiky, který nepřetržitě alespoň po dobu 30 kalendářních dnů jako příslušník armády konal službu v místě ozbrojeného konfliktu nebo službu v mírových operacích podle rozhodnutí mezinárodní organizace, jíž je Česká republika členem.
- ⁸⁰ Tzn. vojáky, kteří sloužili v zahraničních misích po roce 1990.
- ⁸¹ JISKRA, Marek, Je veterán jako veterán?
- ⁸² Ibid.
- ⁸³ Péče resortu MO o válečné veterány [online].
- ⁸⁴ Konkrétně šlo o misi UNPROFOR (4 mrtví) a misi UNCRO (2 mrtví). Fatalities by nationality and mission [online].
- ⁸⁵ Celkem za více než padesát let fungování OUM OSN zahynulo 2379 Modrých přileb. Fatalities by nationality and mission [online].
- ⁸⁶ KNOETIG, Petr, Veterány hodili přes palubu, s. 3. Je však nutné zdůraznit, že v Iráku se nejednalo o klasickou OUM OSN.
- ⁸⁷ SKLENÁŘ, Josef, Plní vojáci v Chorvatsku svoji misi a udržují mír?, s. 5.

LITERATURA

- [1] Armáda České republiky. České jednotky v zahraničních misích [online]. 2003 [cit. 2007-2-3]. Dostupný z WWW: <<http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=627>>.
- [2] Armáda České republiky. Čeští vojáci v zahraničí k 31. prosinci 2006 [online]. 2007 [cit. 2007-7-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=8402>>.
- [3] Člověk v tísní, sekce Infoservis. Český příspěvek k řešení světových problémů [online]. 2005 [cit. 2005-5-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.infoservis.net/tema.php3?cid=1008319044>>.
- [4] Člověk v tísní, sekce Infoservis. Jak politici hodnotí českou účast v zahraničních misích [online]. 2005 [cit. 2005-3-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.infoservis.net/tema.php3?cid=1008063558>>.
- [5] Člověk v tísní, sekce Infoservis. Sierra Leone – diamanty zalité krví [online]. 2005 [cit. 2005-3-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.infoservis.net/tema.php3?cid=1008063006>>.
- [6] Člověk v tísní, sekce Infoservis. Vojáky v mírových misích čekají i bojové operace (rozhovor) [online]. 2001 [cit. 2005-3-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.infoservis.net/tema.php3?cid=1008061964>>.
- [7] DONALD, C.F. Daniel, BRADD C. Bayes, JONGE OUDRAAT Chantal. Coercive Inducement. Washington DC: United States Institute of Peace Press 1999. 272 stran. ISBN 1878379844.
- [8] Global Policy Forum. Payments Due to the UN for Peacekeeping Accounts: 2007 [online]. 2007 [cit. 2007-7-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.globalpolicy.org/finance/tables/pko/due2007.htm>>.
- [9] HANZALOVÁ, Libuše. Vláda ČR schválila návrh zákona o provedení rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN. Bohemika-Slovenika. 8. 3. 1995. s. 15.
- [10] HANZALOVÁ, Libuše. Česká jednotka mírových sil OSN v Chorvatsku. Bohemika-Slovenika. 4. 8. 1995. s. 17.
- [11] Informační centrum o NATO. Zahraniční mise zvyšují prestiž Česka. Natoaktual.cz [online]. 2005 [cit. 2005-3-29]. Dostupný z WWW: <http://www.natoaktual.cz/na_cr.asp?r=na_cr&c=A050329_163712_na_cr_m02>.
- [12] Informační centrum o NATO. Čeští bezpečnostní experti: Zahraniční mise jsou klíčové. Natoaktual.cz, [online]. 2006 [cit. 2006-10-13]. Dostupný z WWW: <http://www.natoaktual.cz/na_media.asp?r=na_media&c=A061013_111148_na_media_m02>.
- [13] JISKRA, Marek. Je veterán jako veterán? Vojenské rozhledy [online]. 2001, č. 2, [cit. 2007-7-7]. Dostupný z WWW: <http://www.army.cz/avis/vojenske_rozhledy/2001_2/84.htm>.
- [14] KANDRÁČ, Igor. Zkušenosti z mírových operací. Vojenské rozhledy strategie [online]. 1999, č. 3, [cit. 2007-8-27]. Dostupný z WWW: <http://www.army.cz/avis/vojenske_rozhledy/1999_3/zkus.htm>.
- [15] KNOETIG, Petr. Veterány hodili přes palubu. Právo. 27. 1. 2003, s. 3.
- [16] KUPILÍK, Václav. Ve službách míru. Pardubice, 1996.
- [17] LANGILLE, Peter H. Bridging the Commitment-Capacity Gap: A Review of Existing Arrangements and Options for Enhancing UN Rapid Deployment. Wayne, NJ: Center for UN Reform Education, 2002. 183 stran.
- [18] MAJER, Petr, et al. Armáda České republiky a zahraniční mise. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2003. 111 stran.
- [19] MAREK, Vladimír. První a pak dlouho nic. A-Report. 2006, č. 11, s. 14–15.
- [20] MAREK, Vladimír. Náš voják ve válce. Armádní technický magazín. 1999, roč. 31, č. 2, s. 17.

- [21] MAREK, Vladimír. Získali respekt a uznání. Armádní technický magazín. 2002. roč. 34, č. 1, s. 2.
- [22] Ministerstvo obrany České republiky. Vojenská strategie České republiky [online]. 2007 [cit. 2007-8-30]. Dostupný z WWW: <http://www.army.cz/images/id_5001_6000/5195/strategie.htm>.
- [23] Ministerstvo obrany České republiky. Péče resortu MO o válečné veterány. [online]. 2007 [cit. 2007-8-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=8161>>.
- [24] Ministerstvo obrany České republiky, Velitelství sil podpory a výcviku AČR. Vojenská akademie ve Vyškově [online]. 2007 [cit. 2007-7-16]. Dostupný z WWW: <http://www.army.cz/avis/publikace/idet2005_katalog/144.pdf>.
- [25] Ministerstvo obrany České republiky. Posádka Vyškov – centrum výcviku AČR [online]. 2007 [cit. 2007-7-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=3259>>.
- [26] NĚMEČEK, Jiří. V letošním roce zaplatíme poplatky. Hospodářské noviny. 14. 1. 1997, s. 1–2.
- [27] RAMSBOTHAM, Olivek, WOODHOUSE, Tom. Encyclopedia of International Peacekeeping Operations. Santa Barbara: ABC-Clio Inc., 1999. 356 stran.
- [28] RUČKA, Josef. Nasazení kontingentu AČR v mírové operaci. Obrana a strategie [online]. 2005, č. 2, [cit. 2007-8-27]. Dostupný z WWW: <http://www.army.cz/mo/obrana_a_strategie/2_2005/rucka.pdf>.
- [29] SATRAPA, Petr. Česká účast v mírových silách OSN, EU a OBSE. Bohemika-Slovenika. 28. 11. 1995, s. 30–31.
- [30] SKLENÁŘ, Josef. Plní vojáci v Chorvatsku svoji misi a udržují mír? Svobodné slovo. 8. 8. 1995, s. 5.
- [31] SOUČEK, Tomáš. Jak se rodí pozorovatelé. A-Report. 2006, č. 11, s. 10.
- [32] United Nations. United Nations Angola Verification Mission [online]. 2007 [cit. 2007-4-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/unavem1/unavemi.htm>>.
- United Nations. United Nations Transition Assistance Group. [online]. 2007 [cit. 2007-4-19]. Dostupný z WWW: <http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/untag.htm>.
- [33] United Nations. United Nations Special Commission [online]. 2007 [cit. 2007-4-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/Depts/unscom/>>.
- [34] United Nations. United Nations Protection Force [online]. 2007 [cit. 2007-4-19]. Dostupný z WWW: <http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unprofor.htm>.
- [35] United Nations. United Nations Operation in Somalia [online]. 2007 [cit. 2007-4-19]. Dostupný z WWW: <http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unosomi.htm>.
- [36] United Nations. United Nations Operation in Mozambique [online]. 2007 [cit. 2007-4-19]. Dostupný z WWW: <http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/onumuz.htm>.
- [37] United Nations. United Nations Observer Mission in Liberia [online]. 2007 [cit. 2007-4-19]. Dostupný z WWW: <http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unomil.htm>.
- [38] United Nations. United Nations Observers Mission in Georgia [online]. 2007 [cit. 2007-4-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unomig/index.html>>.
- [39] United Nations. United Nations Preventive Deployment Force Georgia [online]. 2007 [cit. 2007-4-19]. Dostupný z WWW: <http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unpredep.htm>.
- [40] United Nations. United Nations Observer Mission in Sierra Leone [online]. 2007 [cit. 2007-4-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/unomsil/Unomsil.htm>>.
- [41] United Nations. United Nations Interim Administration in Kosovo [online]. 2007 [cit. 2007-4-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.unmikonline.org/>>.

- [42] United Nations. United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea [online]. 2007 [cit. 2007-4-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmee/index.html>>.
- [43] United Nations. Salaries, allowances, benefits and job classifications [online]. 2007 [cit. 2007-7-28]. Dostupný z WWW: <http://www.un.org/Depts/OHRM/salaries_allowances/allowances/msa.htm>.
- [44] United Nations. Fatalities by nationality and mission. [online]. 2003 [cit. 2007-3-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/Depts/dpko/fatalities/totals.htm>>.
- [45] United Nations. Fatalities by nationality and mission. [online]. 2007 [cit. 2007-7-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/Depts/dpko/fatalities/totals.htm>>.
- [46] United Nations. We the Peoples: The Role of the United Nations in the Twenty-First Century [online]. 2000 [cit. 2004-10-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/millennium/sg/report/>>.
- [47] VLACH, Jaroslav. Český prapor vojsk OSN ceněn pro nestrannost. Denní telegraf. 5. 1. 1995, s. 3.
- [48] Vláda České republiky. Bezpečnostní strategie České republiky [online]. 2007 [cit. 2007-8-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/default.asp?ido=12734&idj=1&amb=1&ikony=&trid=1&prsl=&poccl=>>>.
- [49] ZDOBINSKY, Michal. Modré Barety. Armádní technický magazín. 1991, roč. 22, č. 6, s. 3.